

UCHWAŁA Nr V/.../2015

Rady Powiatu w Nidzicy

z dnia 27 lutego 2015r.

w sprawie przyjęcia Programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Nidzickim na lata 2015-2017

Na podstawie art. 4 ust.1 pkt 3 i 4, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 poz. 595 ze zm.) oraz art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 Nr 180, poz. 1493 ze zm.) Rada Powiatu w Nidzicy uchwala, co następuje:

§1

Przyjmuje się Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Nidzickim na lata 2015-2017, którego treść stanowi załącznik do uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Opracowała:

Anna Kalinowska

Przewodnicząca Rady

Elżbieta Góralska

Uzasadnienie

do uchwały Rady Powiatu w Nidzicy

w sprawie przyjęcia Programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Nidzickim na lata 2015-2017

Art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 Nr 180 poz. 1493 ze zm.) stanowi, że do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Nidzickim na lata 2015-2017 został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy na podstawie przeprowadzonej diagnozy i pozyskanych danych dotyczących występowania problemu na terenie powiatu.

Głównym celem Programu jest promowanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Nidzickim.

Opracowała:

Anna Kalinowska

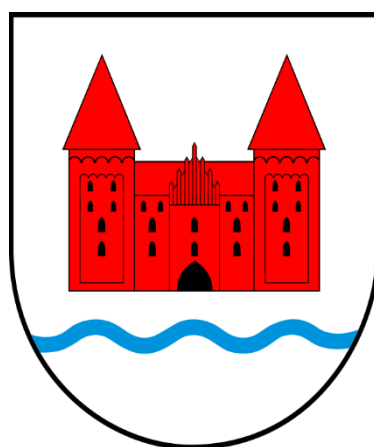
Załącznik

do uchwały Nr V/.../2015

Rady Powiatu w Nidzicy

z dnia 27 lutego 2015r.

**Program profilaktyczny w zakresie promowania
i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych
w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych
przemocą w rodzinie w Powiecie Nidzickim
na lata 2015-2017**

Nidzica 2015 rok

Spis treści:

1. Wstęp.....	3
2. Uzasadnienie programu.....	4
3. Prawne uwarunkowania programu.....	6
4. Adresaci programu.....	8
5. Założenia programu.....	9
5.1. Cele programu.....	9
6. Realizacja programu.....	11
6.1. Czas i miejsce realizacji programu.....	11
6.2. Realizator programu	11
6.3. Partnerzy programu.....	11
6.4. Zakładane rezultaty.....	11
7. Źródła finansowania.....	12
8. Monitoring i sprawozdawczość.....	12

1. Wstęp

Pierwszym, zasadniczym i najistotniejszym środowiskiem wychowawczym człowieka jest środowisko rodzinne, w którym dziecko rozwija się fizycznie i psychicznie. Rodzina uczy złożoności ludzkiego życia poprzez codzienne styczności wszystkich podmiotów do nich należących. Tworzą się w niej określone normy, regulujące zachowanie jej członków oraz role i pozycje wytwarzające wzajemne wymagania i oczekiwania. To właśnie w rodzinie dziecko w bezpośrednich kontaktach zdobywa pierwsze doświadczenia, doznaje pierwszych odczuć emocjonalnych, przyswaja wartości, normy, zasady postępowania, uczy się współdziałania i realizowania indywidualnych potrzeb.

Rodzina jest zatem naturalnym środowiskiem wychowawczym wprowadzającym młodą generację w krąg styczności społecznych, kształtuje postawy i stosunek do świata wartości, kształtuje osobowość dziecka. Rodzina przygotowuje dziecko do wejścia w życie społeczne, kształtuje światopogląd oraz stosunek do innych ludzi i siebie.

Dziecko jednak nie wybiera sobie rodziny, jest całkowicie uzależnione od rodziców, jest zdane na warunki, jakie stworzą dla jego rozwoju. Od sposobu postępowania rodziców zależy całe późniejsze życie ich dzieci.

Wiele dzieci cierpi z powodu niewłaściwego zachowania innych osób – głównie rodziców i opiekunów. Dzieci krzywdzone doznają poczucia niesprawiedliwości i bezsilności. Proces ten to zarówno zamierzone jak i nie zamierzone działania osób dorosłych, ujemnie wpływające na zdrowie, rozwój fizyczny i psychospołeczny dziecka.

Wdrożenie na poziomie lokalnym Programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie przyczyni się do zminimalizowania negatywnych zachowań wobec dzieci. Program ten pozostaje w spójności z Powiatowym programem przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie nidzickim na lata 2013-2017 i jednocześnie konkretyzuje niektóre kierunki działań Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie nidzickim do 2015 roku, przyczyniając się do realizacji założonych celów.

2. Uzasadnienie programu

W dzisiejszym dynamicznym świecie, w czasie globalizacji i nowoczesnych technologii, zmian w postrzeganiu ról społecznych, wymagań i fluktuacji zawodowych ilości zagrożeń, które mogą dotyczyć każdej rodziny jest ogromna. Na nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny wpływ mają: ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, migracja zarobkowa, alkoholizm, rozpad więzi rodzinnych i samych małżeństw. Wszystkie te czynniki sprzyjają zachowaniom agresywnym i prowadzić mogą do stosowania przemocy wobec najbliższych, w tym także wobec dzieci.

Mimo trwającej od lat kampanii na rzecz „wychowania bez przemocy” głęboko zakorzenione jest przekonanie, że dziecko „karze się biciem” dla jego dobra, ale nie jest to żaden akt przemocy a jedynie metoda wychowawcza. Jednocześnie wiele osób uważa, że zjawisko wobec dzieci jest marginalne i że występuje tylko w rodzinach patologicznych, a w „porządnym domu” zdarza się rzadko. Okazuje się jednak, że przemoc wobec dzieci jest powszechna, a od „niewinnego” klapsa jakże niedaleko jest do maltretowania dziecka.

Badania przeprowadzone w 2008r. przez TNS/OBOP dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej będące podstawą do debaty na temat przeciwdziałania przemocy wobec dzieci przez Zespół Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów ujawniły, że „bicie za karę” doświadcza 60% dzieci w Polsce, a blisko 25% z nich narażone jest na surowe kary fizyczne np. bicie pasem, kijem itp. Wg nauczycieli aż 70% dzieci w Polsce narażonych jest na kary fizyczne pozostawiające ślady (sińce, urazy). Trudno w to uwierzyć ale zdarzają się rodziny, w których dzieci doświadczają takich aktów przemocy, jak bicie kijem, oparzenia, kopniaki, duszenie, krępowanie czy umyślne głodzenie lub wypędzanie z domu.

Przemoc fizyczna łączy się nie tylko z urazami fizycznymi, ale również z różnego rodzaju nieodwracalnymi urazami emocjonalnymi. Dziecko popada w apatię, depresję, może przejawiać poważne zaburzenia zachowania i skłonności do autodestrukcji.

Inną odmianą przemocy jest przemoc psychiczna, która przejawia się najczęściej w:

- odrzuceniu emocjonalnym,
- obwinianiu,
- krytykowaniu, ośmieszaniu, osądzaniu,

- nadmiernych oczekiwaniach,
- chorobliwej nadopiekuńczości,
- ingerowaniu w prywatność dziecka.

Przemoc psychiczna niszczy lub znacznie obniża możliwości prawidłowego rozwoju dziecka i często prowadzi do zaburzeń snu, przygnębienia, nerwic, a nawet prób samobójczych.

Jednymi z najbardziej przykrych doświadczeń dzieci są nadużycia seksualne wobec nich. Temat jest bardzo trudny ponieważ większość tych nadużyć odbywa się w rodzinie i ze strony osób bliskich dziecku. Z badań wynika, że 90% ofiar nigdy nie ujawniło nikomu własnych przeżyć. Przeciętny wiek sprawcy to 30-40 lat, a przeciętna ofiara to dziecko w wieku 7-13 lat, częściej dziewczynki niż chłopcy, choć i ta grupa nie jest mała.

Inną formą przemocy jest zaniedbywanie dziecka, polegające na tym, że dziecko wychowuje się samo, nikogo nie obchodzi, co się z nim dzieje, co przeżywa, jakie ma kłopoty, w czym należy mu pomóc. Zaniedbywaniu często towarzyszy demoralizacja, dzieci kierują się bowiem potrzebą przetrwania i zaspokajania bieżących potrzeb, których nie zaspokajają rodzice. „Dzieci ulicy” – bo tak się o nich mówi – często stają się członkami młodocianych gangów, bywają w melinach, są częstymi bywalcami policyjnych izb dziecka.

Według badań, dzieci najczęściej doświadczają przemocy psychicznej. Przynajmniej jeden raz doświadczyło jej 31% badanych, przemocy fizycznej 17% respondentów, zaniedbań i przemocy ekonomicznej 8% a 3% deklarowało bycie ofiarą przemocy seksualnej.¹ Jednakże te ostatnie dane nie są w pełni miarodajne ponieważ wiele osób, nawet w badaniach anonimowych, nie przyznaje się do tych przykrych, traumatycznych doświadczeń z dzieciństwa.

Z przeprowadzonej diagnozy na terenie powiatu nidzickiego i pozyskanych informacji wynika, że zjawisko występowania przemocy w rodzinie nadal utrzymuje się na wysokim poziomie. Z danych pozyskanych z XIII Zamiejscowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich w Nidzicy wynika, że pod nadzorem kuratora sądowego w postępowaniu opiekuńczym pozostają 122 rodziny w tym małoletnich dzieci 255. Jeśli chodzi o przemoc to w roku 2012

---

¹ Badania TNS/OBOP dla MPiPS do debaty nt. przeciwdziałania przemocy wobec dzieci przez Zespół Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów, maj 2008r.

wpłynęło do postępowania opiekuńczego i objęto nadzorem kuratora sądowego 19 spraw w tym 40 małoletnich dzieci natomiast w 2013 roku tych spraw było już 25 w tym 42 dzieci.

Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu nidzickiego podały, że rodzin nie wypełniających właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczych jest: - 2012r. – 145 (w tym 383 dzieci), - 2013r. – 157 rodzin (w tym 406 dzieci). Wszystkie te rodziny objęte są opieką pracownika socjalnego i w 2013r. 62 rodziny zostały dodatkowo objęte pomocą asystenta rodziny.

Natomiast z informacji pozyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Nidzicy wynika, że: w 2012 roku przeprowadzono 550 interwencji domowych i założono 52 Niebieskie Karty a w 2013 roku było 518 interwencji i założono 68 Niebieskich Kart. Liczba sprawców przemocy domowej wzrasta: w roku 2012r. były to 52 osoby natomiast w 2013r. 68 osób. KPP w Nidzicy podała też liczbę osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą (w chwili zakładania Niebieskiej Karty): - 2012r. – 128 osób w tym: 59 małoletnich, - 2013r. – 146 osób w tym: 53 dzieci.

Mając powyższe na uwadze został opracowany cel główny i cele szczegółowe oraz działania podejmowane na terenie Powiatu Nidzickiego, które w efekcie powinny przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie.

3. Prawne uwarunkowania programu

Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 roku wyraża przekonanie, że rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie. Uznaje, że dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia. Jednocześnie ma na uwadze, że dziecko ze względu na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową wymaga szczególnej opieki i troski.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka a organy władzy publicznej

zobowiązane są do ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją oraz że dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku wskazuje, że pomoc społeczna jest tą dziedziną polityki społecznej państwa, której celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie same pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, czyniąc jednocześnie odpowiedzialnymi za organizację pomocy społecznej organy administracji rządowej i samorządowej wszystkich szczebli.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku zawiera preambułę „dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a szczególnie dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi i wychowaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami” oraz wskazuje obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego a także organach administracji rządowej.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw nakłada na samorząd powiatowy m.in. obowiązek opracowania i realizacji programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Odpowiedzialność w zakresie organizacji pomocy dzieciom, młodzieży i rodzinom, a przede wszystkim ofiarom przemocy domowej w Powiecie Nidzickim spoczywa na Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, które realizując zadania z zakresu pomocy społecznej między innymi oferuje pomoc ofiarom przemocy w zróżnicowanym zakresie, począwszy od pomocy doradczej i informacyjnej, po pomoc socjalną, prawną i

psychologiczną. Swoją pomocą obejmuje również sprawców przemocy domowej realizując co roku program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy domowej.

Dotychczasowe kierunki działań na podstawie Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie nidzickim na lata 2013-2017 dotyczą przede wszystkim udzielania pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie. Wynika potrzeba skonstruowania i wdrożenia w życie programu profilaktycznego, który będzie mieć na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

4. Adresaci programu

Wychowywanie dzieci we współczesnym świecie jest bardzo trudnym zadaniem, do którego tak naprawdę nikt nie przygotowuje młodych ludzi mających pełnić bardzo odpowiedzialną funkcję – funkcję rodziców. Źródłem wiedzy na temat wychowywania dziecka są zazwyczaj własne doświadczenia wyniesione z domu rodzinnego, które nie zawsze są najlepszy i adekwatnym przykładem.

Przeważająca część rodziców chce jak najlepiej dla swoich dzieci, ale nie wie jak to osiągnąć, nie umie poradzić sobie z różnymi problemami osobistymi i trudnościami wychowawczymi, a w efekcie za niepowodzenia rodziców cierpią dzieci. Należy jednak pamiętać, że wszystkie dzieci – niezależnie od tego ile mają lat – potrzebują miłości, troski, uwagi oraz poczucia bezpieczeństwa i przynależności.

Aby dzieci mogły żyć w szczęśliwych rodzinach, w atmosferze miłości i akceptacji, potrzebna jest współpraca wielu osób, grup społecznych i instytucji wspierających rodziny i dzieci, w tym także chroniących je przed negatywnymi zachowaniami rodziców i opiekunów.

Niniejszy program adresowany jest do:

- rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie,
- dzieci wychowujących się w rodzinach zagrożonych przemocą,
- dzieci będących ofiarami przemocy w rodzinie,

- przedstawicieli instytucji i służb wspierających dziecko i rodzinę.

5. Założenia Programu

5.1. Cele Programu

Cel główny: Promowanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie nidzickim.

Cele szczegółowe:

I. Identyfikacja problemu i działania profilaktyczne.

Działania:

1. Monitorowanie środowisk zagrożonych zjawiskiem przemocy domowej.
2. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, placówkach i organizacjach pozarządowych działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.
3. Opracowanie i upowszechnianie materiałów informacyjno – edukacyjnych nt. przemocy w rodzinie.

II. Edukacja i promocja konstruktywnych postaw w rodzinie.

Działania:

1. Promowanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową poprzez prowadzenie zajęć w szkołach i poradni psychologiczno-pedagogicznej (szkoła dla rodziców).
2. Realizacja programów profilaktycznych i szkolnych programów wychowawczych skierowanych do rodziców dzieci i młodzieży zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie.
3. Promowanie konstruktywnych interakcji rodzinnych i procesów komunikacyjnych

w rodzinie.

4. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego.

III. Promowanie stylu życia wolnego od przemocy.

Działania:

1. Aktywizacja dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie poprzez uczestnictwo w proponowanych przez szkoły zajęciach pozalekcyjnych.
2. Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień jako alternatywy zachowań destrukcyjnych.
3. Rozwój form spędzania czasu wolnego sprzyjającym wzmocnieniu więzi rodzinnych.

IV. Doskonalenie systemu monitorowania rodzin zagrożonych przemocą.

Działania:

1. Usprawnienie przepływu informacji nt. problemów występujących w rodzinie.
2. Podejmowanie działań na rzecz dzieci zagrożonych przemocą i ich rodzin i ochrona przed dalszą przemocą.
3. Zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych warunków do życia i rozwoju.
4. Promocja idei opieki zastępczej w środowisku lokalnym.
5. Tworzenie i wspieranie różnorodnych form opieki zastępczej instytucjonalnej i rodzinnej.
6. Tworzenie warunków do powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

6. Realizacja programu

6.1. Czas i miejsce realizacji programu

Program działań profilaktycznych wobec dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie realizowany będzie w latach 2015-2017 a swoim zasięgiem obejmuje obszar powiatu nidzickiego.

6.2. Realizator programu

Realizatorem programu jest samorząd powiatowy w Nidzicy, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy, który będzie koordynował działania podejmowane w ramach programu.

6.3. Partnerzy programu

- Placówki oświatowe
- Komenda Powiatowa Policji
- Sąd Rejonowy
- Kuratorzy sądowi
- Ośrodki Pomocy Społecznej
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Organizacje pozarządowe.

6.4. Zakładane rezultaty

1. Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie.
2. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
3. Podniesienie poziomu świadomości wśród mieszkańców Powiatu Nidzickiego na temat zapobiegania zjawisku przemocy w rodzinie.
4. Zapewnienie należytej opieki dzieciom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji

życiowej.

5. Poprawa funkcjonowania rodziny dysfunkcyjnej w pełnieniu swoich zadań.
6. Wzmocnienie rodziny w radzeniu sobie z problemami wychowawczymi.
7. Rozwój wiedzy i umiejętności rodziców w prawidłowym funkcjonowaniu.
8. Pomoc rodzinie w rozwiązywaniu problemów wynikających z sytuacji kryzysowej.
9. Wzrost poczucia bezpieczeństwa osób zagrożonych przemocą.

7. Źródła finansowania programu

Środki na realizację niniejszego programu mogą pochodzić z różnych źródeł: budżet państwa, środki własne samorządu powiatowego, środki własne samorządów gmin oraz środków pozyskiwanych z różnych programów (krajowych, unijnych).

8. Monitoring i sprawozdawczość

Monitoring z przebiegu realizacji programu odbywać się będzie w oparciu o pozyskiwane okresowo informacje od podmiotów zaangażowanych w jego realizację i zawarte w rocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy.

Program ten pozostaje w ścisłej spójności z Powiatowym programem przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie nidzickim na lata 2013-2017 i będzie wspólnie z nim monitorowany.

Program niniejszy jest dokumentem otwartym i elastycznym i może podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom wynikającym z występujących potrzeb społeczności powiatu nidzickiego.